

Екологічне право

Відповідальність за порушення
екологічного законодавства

План

- § 1. Поняття та підстави відповідальності за порушення екологічного законодавства.
- § 2. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини.
- § 3. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.
- § 4. Дисциплінарна відповідальність в галузі екології.
- § 5. Цивільно-правова відповідальність за порушення екологічного законодавства.

**§ 1. Поняття та підстави
відповідальності за
порушення екологічного
законодавства.**

Юридична відповідальність

за порушення норм екологічного законодавства - це державно -примусове застосування до правопорушника заходів покарання.

Складається з двох елементів: норм процесуального та матеріального права. Норми **процесуального права** регулюють порядок і умови застосування відповідальності.

Норми **матеріального права** визначають та закріплюють відповідальність.

порушення -

це винна протиправна дія або бездіяльність, яка порушує норми екологічного законодавства та наносить шкоду навколишньому природному середовищу і здоров'ю громадян.

ч. 2 ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» дає перелік обставин за які передбачено відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Елементи складу екологічних правопорушень

правопорушень

- *Об'єкт* - це екологічні відносини, за посягання на які до правопорушників застосовуються заходи покарання.
- *Об'єктивною стороною* є зовнішній вияв суспільно небезпечного посягання на об'єкт (землю, води, надра, атмосферне повітря тощо).
- *Суб'єктами* можуть бути громадяни та юридичні особи, спеціальні суб'єкти - посадові особи .
- Суб'єктивна сторона є **вина**, мотив та мета.

Види екологічних правопорушень

залежно від виду природного ресурсу

земельні

водні

лісові

гірничі

фауністичні

атмосферні

тощо

залежно від характеру нанесеної шкоди

забруднення навколишнього природного середовища та окремих природних ресурсів

псування та знищення природних ресурсів

виснаження природних ресурсів

нерациональне використання природних ресурсів

залежно від виду юридичної відповідальності

кримінальні

адміністративні

дисциплінарні

майнові

§ 2. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини

Кримінальна відповідальність

- встановлена за найбільш соціально небезпечні діяння в галузі екології, які передбачені Кримінальним кодексом України.
- **Екологічні злочини** - передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні діяння, які посягають на навколишнєприродне середовище чи його окремі сфери (повітря, землю, надра, води тощо).

Кримінальні екологічні злочини

Розділ VIII Особливої частини Кримінального кодексу України:

- порушення правил екологічної безпеки (ст. 236);
- невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення (ст. 237);
- приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення (ст. 238);
- забруднення або псування земель (ст. 239);
- порушення правил охорони надр (ст. 240);
- забруднення атмосферного повітря (ст. 241);
- порушення правил охорони вод (ст. 242);
- забруднення моря (ст. 243);
- порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. 244);
- знищення або пошкодження лісових масивів (ст. 245);
- незаконна порубка лісу (ст. 246);
- порушення законодавства про захист рослин (ст. 247);
- незаконне полювання (ст. 248);
- незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249);
- проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів (ст. 250);
- порушення ветеринарних правил (ст. 251);
- умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 252);
- проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля (ст. 253);
- безгосподарське використання земель (ст. 254)

Розділ IX Особливої частини Кримінального кодексу України:

- незаконне поводження з радіоактивними матеріалами (ст. 265);
- погроза вчинити викрадання або використати радіоактивні матеріали (ст. 266);
- порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами (ст. 267);
- незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини (ст. 268)

Розділ X Особливої частини Кримінального кодексу України:

порушення правил ядерної або радіаційної безпеки (ст. 274)

Розділ XII Особливої частини Кримінального кодексу України:

жорстоке поводження з тваринами (ст. 299)

Розділ XX Особливої частини Кримінального кодексу України:

екоцид (ст. 441)

§ 3. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення

Адміністративна відповідальність

за екологічне правопорушення - це вид юридичної відповідальності, яка настає внаслідок невиконання чи неналежного виконання особою норм адміністративного законодавства, що регламентують порядок використання природних ресурсів, охорону навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки громадян.

Органи (посадові особи), які мають право розглядати справи про адміністративні екологічні правопорушення і накладати адміністративні стягнення

спеціальні органи державного управління та контролю у галузі екології

Міністерство охорони навколишнього природного середовища України (ст. 242¹ КУпАП)

Державна екологічна інспекція України (ст. 242¹ КУпАП)

Державний комітет України із земельних ресурсів (ст. 238¹ КУпАП)

Державний комітет України по водному господарству (ст. 239 КУпАП)

Державний комітет лісового господарства України (ст. 241 КУпАП)

органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення у всіх галузях народного господарства (ст. 213 КУпАП)

адміністративні комісії при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад

виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад

районні, районні у місті, міські чи міськрайонні, районні в містах комісії в справах неповнолітніх

районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді)

органи внутрішніх справ, органи державних інспекцій та інші органи (посадові особи), уповноважені на те КУпАП

адміністративних екологічних правопорушень

- адміністративні земельні правопорушення: псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель (ст. 52); інші (ст. 53), (ст. 53^і); (ст. 53); (ст. 54);
- адміністративні надрові правопорушення: порушення вимог щодо охорони надр (ст. 57); (ст. 58);
- адміністративні водні правопорушення: порушення правил охорони водних ресурсів (ст. 59); (ст. 59); (ст. 60) тощо;
- адміністративні лісові та рослинні правопорушення: порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці (ст. 64); (ст. 65); (ст. 77^і); (ст. 83^і) та інше;

адміністративних екологічних правопорушень

- *адміністративні атмосферні правопорушення:*
порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або вплив на неї фізичних та біологічних факторів (ст. 78); (ст. 78^і); (ст. 79) тощо;
- *адміністративні фауністичні правопорушення:*
порушення правил використання об'єктів тваринного світу (ст. 85); (ст. 85^і) та інше.

Види адміністративних стягнень у галузі екології

основні

попередження

штраф

позбавлення спеціального
права, наданого громадя-
нинові (права полювання)

додаткові

конфіскація предмета, який
став знаряддям вчинення
або безпосереднім об'єктом
адміністративного право-
порушення

● § 4. Дисциплінарна
відповідальність в галузі
екології

Дисциплінарна відповідальність

за екологічні правопорушення

застосовується у разі вчинення посадовими особами дисциплінарних проступків, тобто у випадку невиконання чи неналежного виконання ними своїх трудових та професійних обов'язків, що безпосередньо пов'язані зі сферою екології.

Обов'язкові умови порядку застосування дисциплінарного стягнення в галузі екології

виявлення дисциплінарного проступку

отримання від порушника письмового пояснення

додержання строків накладення дисциплінарного стягнення

видання власником наказу чи розпорядження про застосування дисциплінарного стягнення

доведення наказу (розпорядження) під розписку до відома працівника

**§ 5. Цивільно-правова
відповідальність за
порушення екологічного
законодавства**

Конституція України

- ст. 50 «кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди».
- ст. 66 обов'язок кожного не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.
- ст. 56 кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Відшкодування майнової

шкоди в галузі екології - це вид недоговірного зобов'язання, в силу якого майнова шкода, завдана майну особи (виснаження, забруднення чи знищення природних ресурсів тощо) порушенням норм екологічно законодавств, відшкодовується винною особою, яка її спричинила своїми неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

Відшкодування моральної

шкоди у галузі екології завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'ю або смертю фізичної особи здійснюється винною особою, що порушила норми екологічного законодавства.

Умови виникнення зобов'язань за завдання шкоди

наявність шкоди

протиправна поведінка особи, яка завдала шкоду

причинний зв'язок протиправної поведінки і шкоди, що настала

вина особи, яка завдала шкоду